

הסכם קדם נישואין

ד. שו"ע אבן העזר | הלכות גיטין סימן קלד סעיף ד

אם נשבע הבעל ליתן גט, צריך שיתירו לו קודם, שלא יהא דומה לאונס; אך ערבות יתן, אם ירצה, שאין זה דומה לאונס. הגה: אבל אם קבל עליו קנסות אם לא יגרש, לא מקרי אונס, מאחר דתלה גיטו בדבר אחר, ויוכל ליתן הקנסות ולא לגרש. ויש מחמירין אפילו בכהאי גוונא, וטוב לחוש לכתחלה ולפטר מן הקנס. אבל אם כבר גירש מפני זה, ואפילו גירש מכח שבועה שעשה מעצמו לגרש, הגט כשר, הואיל ומתחלה לא אנסוהו על כך.

ה. פתחי תשובה | אבן העזר סימן קלד ס"ק י

עיין בתשו' משכנות יעקב סימן ל"ח אודות הגט אשר אחר הניתנה עמד הבעל וערער כמה ערעורים וא' מערעורים הוא שהי' אונס ע"פ הקאמפראמיס אשר מבואר בו שאם לא יביאנו אביו לגרש יתן קנס סך המבואר שם. והאריך מאד דיש להחמיר בזה מכמה טעמים חדא דמה שהבין הרמ"א ז"ל דיש מחלוקת בין הרשב"א והרשב"ץ ומתוך כך פסק דבדיעבד יש להקל הנה לפי המבואר בס' מכתב מאל"י בדיני הביטול סימן כ' ובמהרח"ש בדיני מודע' ואונס אין כאן מחלוקת כלל והעיקר תלוי באם שאנחנו יודעים ומכירים שאין מגרש אלא מצד הקנס ומגלה דעתו בכך הוי גט מעושה ולא התירו הרשב"ץ והר"ר מיימון רק בנדון דידהו שקבל מתחלה הקנס מצד עצמו ורצונו הפשוט ולא זו מדעתו מתחלה ועד סוף דאז אין לתלות שעשה זה מחמת אונס.

ו. שו"ת מהרי"ק | סימן סג

גם בענין אונס ממון דבר פשוט הוא שהוא אונס כאשר כתבת. אמנם נסתפקתי במה שכתבת שהממון הושלש מתחלה אדעתא דהכי שאם ר"ל אדעתא דהכי שלא יתנו לו אלא אם כן יגרש א"כ עשה הבעל מתחלה מדעתו פשיטא שאין זה אונס מה שלא רצה השליש להחזיר לו המעות אם לא יגרשו דאין אונס אלא הבא לאדם מחמת אחרים וזולתו לאפוקי זה שהביא האונס עליו.

ז. שו"ת מהרי"ק החדשים | סימן כט

ואשר נסתפקת בענין הש"מ שנותן גט לאשתו מחמת שבועתו אשר קדמה מעת הנישואין, ויש עדים שלא היה מתרצה לגרש אם לא מכח הכרח השבועה שהכריחתי לקיימה, ושאלת האם יקרא זה גט מעושה, ואם לרוחא דמילתא הוא דמתירי' השבועה שנשבע הבעל לגרש, לע"ד נר' דודאי לרוחא דמילתא הוא שמתירי' שבועות האלו, דכן יש ללמוד מתוך דברי רבינו פרץא עצמו שכתב שאם יש שבועה מתירי' לו כדי שלא יהא דומה לאונס, משמע מתוך לשונו דלא חייש אלא משום לעז מפני שהוא דומה בעיני העולם לאונס, אבל לא שיהא אונס גמור, דא"כ הל"ל צריך שיתירו לו דלא ליהוי אונס, אלא שאין זה אלא משום חשש לעז.

א. שו"ע אבן העזר | הלכות גיטין סימן קלד סעיף ה,ז

הא דאינו גט כשהוא אנוס, ה"מ כשמסר מודעא. אבל אם לא מסר מודעא, אם אנסוהו שלא כדין, פסול. וכדין, כגון שהוא חייב להוציא ואינו רוצה, ואנסוהו ב"ד עד שהוציא, הוי גט. ומצוה על כל ב"ד שבכל מקום ובכל זמן לכופו לגרש לבטל המודעא. אנסוהו ישראל לגרש, שלא כדין, ואמר: רוצה אני, וגם ביטל המודעא, או לא מסרה, פסול; ואעפ"כ פסלה מן הכהונה.

ב. בית הבחירה (מאירי) | מסכת גיטין דף פח:

ועשוי זה שהוזכר במשנתנו לא סוף דבר שחבטוהו והכוהו על כך אלא כל אונס במשמע אפי' אונס ממון כגון שהיו כובשין את ממונו עד שיגרש או הטילו עליו קנס על ידי גוים ואפי' קבלה מעצמו כל שנתחרט וכופין אותו לקיים מצד הקנס אונס גמור הוא וגדולה הימנה כתבו קצת רבנים שאם נשבע הוא לגרש ונתחרט ושכנגדו מתרין אותו לגרש מצד השבועה אונס גמור הוא אלא שבזו איני מודה הואיל ובידו לישאל.

ג. בית יוסף | אבן העזר סימן קלד

כתב ה"ר מיימון נואר שנשאל על ראובן שקנס עצמו במאה זהובים לאדון העיר אם יחזיר את אשתו ולא יגרשנה ואחר כך גירשה בביטול כל מודעי והשיב לא אמרין גט מעושה אלא בשכפוהו שלא מדעתו בדבר שאינו רוצה לעשות וכפוהו עד שעשה או הפחידוהו להפסידו אם לא יגרש אבל בנדון זה שהוא חייב עצמו במה שהוא רוצה לעשות אין זו כפייה שכל זמן שהוא מגרש ברצונו מגרש ואף על פי שאין בידו להחזירה אם לא יפסיד לא הוה ליה אונס שזה רצונו היה מתחלה לגרש וברצונו הוא מגרש והקנס שעשה ברצונו עשאו לחזק עצמו לגרש ולא הוה ליה אונס וכו' בתשובות הרשב"א (ח"ד סי' מ) שאלת ראובן בעל לאה וקרובי לאה היו בהסכמה שיגרש ראובן את לאה אשתו ונאותו זה לזה בקנס אלף דינר ושיגרש לזמן קבוע ואחר נתחרט ראובן ומיאן בדבר והללו מתרין בו מצד הקנס עד שהלך לגזבר להתפשר עמו ולא קיבל ומחמת יראה זו גירש ראובן זה אלא שלא היה בקי למסור מודעא אם נדון גט זה בגט מעושה. תשובה נראה לי שגט זה מעושה ופסול כל שיודעין באונסו אף על פי שלא מסר מודעא שאין מסירת מודעא אלא היכא דשקל זוזי משום דסתמא דמילתא אגב אונסא דזוזי גמר ומקני (ב"ב מח.) כל שלא מסר מודעא אבל תליוה ויהיב לאו כלום הוא ואינו צריך מודעא כל דידעין באונסיה ותליוה וגירש אינם גירושין דהא ליכא זוזי ואם נפשך לומר כתליוה וזבין הוא זה דכיון שקיבל על עצמו מדעתו קנס אלף דינרין ובנתינת הגט הרויח ממון זה הוי כמקבל ממון דעלמא לא היא שאין זה כמקבל ממון אלא כניצול מהפסד ממון.

אבל מה שיש לעיין בזה שאם זה היה יודע בהסכמת הקהל שלא יראה אדם במקו' הצחוק למען לא יצוהו המלך לצחוק וזה לא חשש להסכמת' והלך שם כי נתאוה לצחוק בחשבו שכאשר יראנו המלך יצוה עליו לצחוק. אם נאמר שבעתה הנה הוא כמזיד גמור שהרי הוא עצמו הערים לגרום הצווי ובמקומות אמרו דהערמה החמירו בה רבנן טפי ממזיד וכו' והרי זה כאותה ששנינו בפ' השוכר את הפועלים (צג:): לענין אונסין ששומר שכר פטור עליהן הליסטים הרי הוא אונס, הארי והדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו אונסין, אימתי בזמן שבאו מאליהן אבל אם הוליכן במקום גדודי חיות ולסטים אין אלו אונסין. ואפשר לחלק ולומר דהתם הוא לענין חיוב הנזק שנתחייב בו מן הדין והוא רוצה לפטור את עצמו מחמת האונס וכיון שהוא גורם האונס הרי הוא פושע וגורם האונס ואין ראוי שיהי' פוטר אותו האונס ההוא. אבל בנדון זה אף אם מתחלה פשע בהראות עצמו במקום הצחוק אין זה מחייבו בחרם. וכשהמלך צוה עליו וצחק מפני פקוח נפש הרי עתה אונס הוא בשעת הצחוק ולא חל עליו החרם. שאין כונת הקהל שיהרג ולא יעבור, שהרי אם בא לפנינו לישאל היינו מורים לו שיצחק ולא יעבור על מצות המלך וגם המעות אינם אסורים לו כמו שבארתי למעלה. אמנם במה שעבר על הסכמת הקהל במזיד להראות במקום הצחוק כדי שהמלך כשיראנו יצוה עליו והוא יהיה אז מותר לצחוק מפני מצות המלך בזה ראוי להענישו בממון כאשר יראה בעיני הדיינין. שהרי זה דומה למכויין מלאכתו במועד שאינה עתה דבר האבד והוא מתחיל בה קודם המועד ואינו גומרה כדי שתהיה במועד מלאכת האבד ויהיה מותר בה.

יג. עבודה זרה דף נד.

כל שעובדים אותו בין בשוגג ובין במזיד, בין באונס ובין ברצון; האי אונס היכי דמי? לאו כגון דאנס בהמת חבירו והשתחוה לה! אמר רמי בר חמא: לא, כגון שאנסוהו עובדי כוכבים והשתחוה לבהמתו דידיה. מתקיף לה רבי זירא: אונס רחמנא פטריה, דכתיב: ולנערה לא תעשה דבר.

יד. שו"ע אבן העזר | סדר הגט סעיף יד

ישאל החכם לבעל המגרש: אתה נותן גט זה מרצונך בלא שום אונס כלום עשית שום איסור או נדר או שבועה שמכריחך ליתנו תאמר לנו ונתיר לך. והבעל המגרש משיב: לא נדרתי ולא נשבעתי ואין לי שום אונס אלא מרצוני אני נותן גט זה בלב שלם בלי שום אונס ותנאי. ואם אומר שנשבע או תקע כף ליתנו, יתירו לו קודם, כדי שלא יהא דומה לאונס; אך ערבון יתן, אם ירצה, שאין זה דומה לאונס.

וכן היה מחמיר רב האי גאון וזה לשונו שכתב ושאלתם מי שנטל ספר תחנונים או ספר תהלות וסליחות ושאר כתבי הקדש ונשבע שבועה באותה ספר אותה שבועה אם היא כשבועה בספר תורה וכיון שמתחרט ורוצה לחזור בה אם יש לה היתר אם לאו כך הראונו מן השמים ששבועה זו כשבועה בספר תורה מה ספר תורה יש בה שמות של הקדוש ב"ה = ברוך הוא = אף ספר תהלות ותחנונים ושאר כתבי הקדש יש בהן שמותיו ויש בהן פסוקים של מקרא ולא עוד אלא כיון שכתוב בהן כל אותיות שבאל"ף ב"ת הרי אל"ף ב"ת מצטרפין האותיות שלהן לכמה שמות ולכמה גופי תורה ואין היתר לשבועה. ומי שיצרו נתגבר עליו וקפץ ונשבע בתורה כשהספר בידו שאשה פלונית לא תהיה אשתו לעולם ואח"כ מתחרט על שבועתו ומקבץ בעלי תורה ומוסר להם טענותיו ושבועתו אם יש להם להתיר את שבועתו כדי לעשות שלום בין איש לאשתו או לא כך ראינו שבדורות האחרונים אין כח באדם להתיר שבועה כלל לא בארץ ישראל ולא בחוצה לארץ ושארמת שכתוב בה"ג קבוצות הנשבע על אשתו היה לוקה על שבועתו ומקיים את אשתו לא סבירא לן הכי ודברים בטילין הן ואין לחוש עליו אלא חייב לקיים ולגרש את אשתו ואל יחלל שם שמים בפרהסיא אלא יגרשנה לאלתר ויתן לה כתובה ואין בדבר זה משום לעשות שלום בין איש לאשתו ואי קשיא הא דאמרין (מכות דף יא א) גבי סוטה ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים הא לא קשיא דהתם להוציא מידי ספק ומידי אסורא אבל הכא מלתא אמר רחמנא לא תשא ואמר כי לא ינקה וכתוב נשבע להרע ולא ימיר הלכך יוציא ויתן כתובה ואין בו משום לעשות שלום בין איש לאשתו:

ט. גיטין דף מה:

אמר ר' יוסי בר' יהודה: מעשה בצידן, באחד שאמר לאשתו קונם אם איני מגרשיך וגרשה, והתירו לו חכמים שיחזירנה, מפני תיקון העולם.

י. שו"ע אבן העזר | הלכות גיטין סימן קנד סעיף כג-כד

אם נשבע הבעל ליתן גט, טוב שיתירו לו קודם, שלא יהא דומה לאונס; אך ערבון יתן, אם ירצה. מי שקבל עליו נזירות שמשון לגרש את אשתו, מותר לגרש, ואין בו משום מגרש באונס. וטוב לגרשה בשני גיטין, ויתנם לה זה אח"ז.

יא. ביאור הגר"א | אבן העזר סימן קנד ס"ק עא

אבל ברא"ש פ"ג דנדרים לא מ' כן שכתב שם בס"ב בשם ר"ה גאון ומי שיצרו מתגבר כו' אלא חייב לקיים ולגרש כו' וכ"כ כ"ז במדרכי פ"ג דשבועות ועבב"י סימן קל"ד וכ"כ הרבה פוסקים דכ"ד שאדם עושה מעצמו אין משום אונס: